

Georges Benko emlékére

In memory of Georges Benko

BARTA GYÖRGYI

Megismerkedésünk 1987–88-ra tehető, amikor Georges Benko Budapesten járt, illetve meglátogattam a Sorbonne-on, ahol tanár volt. Attól kezdve folyamatosan küldte az akkor Magyarországon többnyire elérhetetlen szakirodalom könyveit, cikkeit, másolt példányait, amivel – egy kutató csak tudja! – hihetetlenül nagy segítséget nyújtott.

1991-ben felajánlotta fordításra az akkor még meg nem jelent könyvének – *Géographie des technopôles* – kéziratát, megszerezte a kiadó engedélyét, hogy némileg csökkentett terjedelemben magyarul is megjelenhessen a könyv. Az MTA Regionális Kutatások Központjában kollégáimmal lefordítottuk, én szerkesztettem a kéziratot a magyar nyelvű kiadás számára. Hosszabb francia ösztöndíjam alatt, 1992 elején, Georges-zsal fejezetről fejezetre hasonlítottuk, javítottuk a fordítást, majd a Soros Alapítvány pályázatán nyert pénzen az MTA Regionális Kutatások Központja megjelentette „Technológiai parkok és technopoliszok földrajza” címmel. A könyv első része az 1970-es évek gazdasági válságával, ipari átalakulásával, valamint az innovációval és a K+F-tevékenységgel, a technológiai fejlődés pályájával, az újonnan formálódó ipari terekkel foglalkozott. A második részben a Szilícium-völgyet és a többi híressé vált amerikai technológiai parkot mutatta be, valamint az állami gazdaság- és iparpolitika fontos eszközeit, a másoknak is mintául szolgáló japán, angol és főleg a francia technológiai park-fejlesztéseket. Mennyire aktuális ma is Georges Benko könyve! A magyar területfejlesztésben e könyv ismeretei is hozzájárultak az 1990-es évek derekán az iparpark-építés országos programjának megalapozásához, majd 10 évvel később, a növekedéspólus-elméleten alapuló új fejlesztéshez: az úgynevezett pólusprogram megfogalmazásához és bevezetéséhez (közvetlen francia kormányzati tanácsadással). Ez az utóbbi program – francia mintára – a régióközpontok fejlesztését tűzte ki célul az élenjáró iparvállalatok, a helyi egyetemek és kutatóintézetek K+F-tevékenységének és az állami irányításnak, támogatásnak összefogásával.

Magyar nyelvre még egy könyvét fordították le: a „Regionális tudomány” címűt, amely először 1998-ban jelent meg „La science régionale” címen a

Presses Universitaires de France kiadásában. A társadalomtudományok egyik legújabb ágazata a regionális tudomány, amely Georges Benko szavaival „azt vizsgálja, hogy milyen módon alakítja az ember a teret” (Benko 1999, 15). A regionális tudomány a közgazdaságtan, a földrajz, a történettudomány, a szociológia, a politika- és jogtudomány, az urbanisztika, az antropológia határtudománya, interdiszciplináris megközelítés. Ebben a könyvben Georges Benko arra törekedett, hogy leírja a regionális tudomány helyét a társadalomtudományok körében, illetve hogy bemutassa e tudomány belső logikáját. A „magyar szakma” igen gyors volt, ez a fontos alapkönyv nálunk egy évvel később már meg is jelent. Nem véletlenül... Az 1980-as, 90-es évekhez köthető a regionális tudomány önálló diszciplínává alakulása Magyarországon. A könyv megszületésében bábáskodott Enyedi György és Horváth Gyula, akik maguk is a magyar regionális tudománnyal foglalkozó kutatóintézmények, folyóirat megalapítói közé tartoznak. Georges Benko könyve pedig mind a mai napig aktuális, hiszen a regionális tudomány körüli és azon belüli viták nem csitulnak (a *Tér és Társadalom* legutóbbi számában Lengyel Imre cikke a regionális tudomány megkérdőjelezett térnyeréséről polemizál).

1997-ben jelent meg a *Tér és Társadalomban* magyar fordításban (fordította Barta Gy. és Králik M.) Benko írása „A regionális fejlődés útjai: globálistól a lokálisig” címmel. Ez a cikk a híressé vált könyv (*Les Régions qui Gagnent*, 1992) legfontosabb állításait, mondanivalóját sűríti egy tanulmányba. Arról a vitáról szól, amely a régiók sikerességét magyarázva szembeállítja a nemzetközi munkamegosztás hatását az endogén fejlődéssel. A globális-lokális vita ma is élénk Magyarországon, és nálunk is hatott, hat a területfejlesztés elméleti megalapozására.

Georges Benko fontos szerepet töltött be a regionális tudomány elméleti gondolkodói között. Sajnos nem foglalkozott az 1990-es évek eleji kelet-európai átalakulással, és szakmai érdeklődéséből Magyarország is kimaradt. Viszont olyan friss szemléletű és főleg elméleti jellegű tudással rendelkezett, ami nem volt erőssége akkoriban a „magyar regionális szakmának”, és ami égetően hiányzott az új, modern tudományág elméleti megalapozásához Magyarországon. Már az említett három könyv, illetve tanulmány is jelentős hatást gyakorolt a regionális tudománnyal foglalkozó magyar szellemi életre.

Kollégáimmal szerettük volna Georges Benkot még jobban bekapcsolni a magyar tudományos életbe. Enyedi professzor meghívta – a Professzorok Háza vendégül látta – az 1990-es évek közepén rövid időre... Sajnos, csak ennyire tellett akkor. Később elvállalta – ajánlásomra – az *European Spatial Research and Policy* folyóirat felkérésére a szerkesztőbizottsági tagságot. Több évig tartó gyötrelmes betegsége és korai halála nagyon szűkre szabta számunkra az együttműködést. Georges Benko mindvégig segítőkész, jó barát maradt, feleségével, a szociológus Judith Lázárral együtt.

Irodalom

- Benko, G. (1997): Ways of Regional Development: from Globality to Locality. A regionális fejlődés útjai: globálistól a lokálisig. *Tér és Társadalom*, 2. 1–16. (Fordította Barta, Gy., Králik M.)
- Benko, G., Lipietz, A. (eds.) (1992): *Les régions qui Gagnent*. Presses Universitaires de France, Paris
- Benko, G. (1991): *Géographie des technopoles*. Masson, Paris
- Benko, G. (1992): *Technológiai parkok és technopoliszok földrajza*. MTA Regionális Kutatások Központja, Budapest (Fordította és szerkesztette Barta Gy. et al.)
- Benko, G. (1998): *La science régionale*. Presses Universitaires de France, Paris
- Benko, G. (1999): *Regionális tudomány*. Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest. (Fordította Csizmadia D., Enyedi Gy.)
- Lengyel I. (2010): A regionális tudomány „térnyerése”. *Tér és Társadalom*, 3. 11–41.